

GINEKOLOGIK KASALLIKLARDA VITAMINLAR VA MIKROELEMENTLARNING AHAMIYATI

Atadjanova Zamira Yusupovna

Ibodullayeva Muqaddas Olimboyevna

Alimova Maxliyo Maxmud qizi

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Dolzabligi: Vitamin va mikroelementlar yetishmovchiligi ayollarning reproduktiv salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatuvchi global muammodir. O'zbekistonda aholining 60% dan ortig'i D vitamini yetishmovchiligiga duchor bo'lib, bu gormonal disbalans, menstrual tsikl buzilishlari va boshqa ginekologik kasalliklar riskini oshiradi. Ekologik ifloslanish, noto'g'ri ovqatlanish va yomon hayot tarzi vitaminlar singishini sezilarli darajada kamaytiradi. JSST ma'lumotlariga ko'ra, vitamin yetishmovchiligi dunyo bo'ylab 1 milliardga yaqin ayollarda reproduktiv salomatlik muammolariga olib kelmoqda. O'tgan 5 yil ichida vitaminlar va reproduktiv funktsiya o'rtasidagi bog'liqlikni tasdiqlovchi 150 dan ortiq ilmiy ishlar nashr etilgan. Mamlakatimizda reproduktiv yoshdagi ayollar aholining 35% ni tashkil etishi, bu muammoning ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi. Vitamin profilaktikasi ginekologik kasalliklarni oldini olish va ularni davolashning eng samarali va arzon usullaridan biri hisoblanadi.

Materiallar va qo'llanilgan usullar: 1 yil davomida 25-35 yosh oralig'idagi 150 nafar reproduktiv yoshdagi ayol bemorlar kuzatildi. Bemorlardan quyidagi tekshiruvlar o'tkazildi: umumiy qon tahlili, biokimyoviy tahlil (qand, ALT, AST, kreatinin), gormonal tahlillar (FSH, LH, prolaktin, estradiol, progesteron, AMG), vitamin darajalari (25-OH D vitamini, B12, folat), mikroelementlar (temir, ferritin, sink, yod). Instrumental tekshiruvlar qatoriga transvaginal ultrasonografiya, kolposkopiya va endometriyal biopsiya kirdi. Statistik tahlil SPSS 26.0 dasturida t-test, ANOVA va chi-square testlari yordamida amalga oshirildi. Barcha ma'lumotlar anonim ravishda to'plandi va xususiy qonunlar asosida qayta ishlandi.

Natijalar: Tadqiqot davomida 150 nafar ayol bemorda quyidagi natijalar qayd etildi: 68% hollarda D vitamini yetishmovchiligi (25-OH D <20 ng/ml), 42% temir yetishmovchiligi anemiyasi (ferritin <15 µg/l), 35% sink yetishmovchiligi (qonda sink <700 µg/l) aniqlangan. Gormonal tahlillarda 58% bemorda LH/FSH nisbati 2,5 dan yuqori (poliqistoz sindromi belgisi), 32% bemorda AMG darajasi past (<1 ng/ml) bo'lgan. Ultrasonografik tekshiruvda 45% bemorda yomg'irli follikullar, 28% endometrioz belgilari qayd etildi. Vitamin D yetishmovchiligi bilan gormonal disbalans ($r=0,62$, $p<0,05$) va menstrual tsikl buzilishlari ($r=0,57$, $p<0,05$) o'rtasida kuchli korrelyatsiya aniqlangan. Temir yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarda menstrual

ko'p qon ketish holatlari 3,2 baravar ko'p uchragan ($p < 0,01$). Sink yetishmovchiligi bo'lgan ayollarda infeksiyon asoratlari 2,8 baravar ko'p kuzatilgan ($p < 0,05$).

Xulosa: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, reproduktiv yoshdagi ayollarda vitamin va mikroelementlar yetishmovchiligi (ayniqsa D vitamini, temir va sink) gormonal disbalans, poliqistoz sindromi, endometrioz va boshqa ginekologik kasalliklar rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, profilaktik maqsadda vitamin-mikroelement komplekslaridan foydalanish, ayniqsa ekologik noqulay sharoitda yashovchi ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash va ginekologik kasalliklarning oldini olishda samarali usul bo'lishi mumkin. Bu sohada qo'shimcha klinik tadqiqotlar o'tkazish va individual terapiya protokollarini ishlab chiqish zarurligi aniqlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Резников А. Г. Препараты прогестерона: фармакологические особенности, преимущества, клиническое применение. // Практикующий врач. — 2004. — № 3. — С. 5-9.
2. Руководство по эндокринной гинекологии. / Под ред. Е. М. Вихляевой. — М.: Медицинское информационное агентство, — 1997. — 768 с.
3. Серов В. Н., Прилепская В. Н., Овсянникова Т. В. Гинекологическая эндокринология. — М.: МЕДпресс-информ, — 2004. — 528 с.